

Δικαίωμα ψήφου των αποδήμων στις εθνικές εκλογές

(ενημερωτικό υλικό)

Οι Έλληνες που ζουν στο εξωτερικό δεν ψηφίζουν σήμερα στις εθνικές εκλογές, ένα θέμα το οποίο θα έπρεπε να έχει λύσει η πολιτεία. Η άσκηση του δικαιώματος από τους τόπους διαμονής αποτελούσε και αποτελεί βασικό αίτημα της Ομογένειας.

Το άρθρο 51 του Συντάγματος προβλέπει την «*άσκηση του εκλογικού δικαιώματος από τους εκλογείς που βρίσκονται έξω από την Επικράτεια*».

Οι προϋποθέσεις που πρέπει να διαθέτουν οι Έλληνες ψηφοφόροι οι οποίοι συγκροτούν το εκλογικό σώμα, σύμφωνα με το Σύνταγμα, είναι:

α) Η ελληνική ιθαγένεια, είναι δηλαδή Έλληνες πολίτες. Στις δημοτικές και νομαρχιακές εκλογές δικαίωμα ψήφου έχουν και οι πολίτες κρατών – μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης που διαμένουν μόνιμα στην Ελλάδα.

β) Η ηλικία: Από το 1983 με νόμο, δικαίωμα ψήφου έχουν οι Έλληνες πολίτες που είναι 18 ετών και άνω, όπως συμβαίνει και στις περισσότερες χώρες, ενώ το 2016 μειώθηκε στα 17 έτη.

Έτσι, είναι σαφές ποιοι απόδημοι δικαιούνται να ψηφίζουν. Οι έχοντες ελληνική ταυτότητα ή ελληνικό Διαβατήριο και είναι εγγεγραμμένοι στους εκλογικούς καταλόγους του δήμου στα δημοτολόγια των οποίων είναι καταχωρισμένοι.

Για τους αποδήμους, θα μπορούσε να ισχύσει ό,τι ισχύει για τους Έλληνες ναυτικούς που βρίσκονται εκτός Επικράτειας την ημέρα της ψηφοφορίας.

Το άρθρο 51 του Συντάγματος, ενώ προβλέπει την άσκηση του εκλογικού δικαιώματος από τους εκλογείς που βρίσκονται έξω από την Επικράτεια, δεν αναφέρει **τον τρόπο και το μέσο** για τα οποία πρέπει να γίνει νομοθετική ρύθμιση, και για την έγκριση του σχετικού νομοσχεδίου απαιτείται πλειοψηφία των 2/3 του ολικού αριθμού των βουλευτών μελών του σώματος.

Παλαιότερη απόφαση τμήματος του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου της 08.07.2010 είχε δικαιώσει τους προσφεύγοντες, επικρίνοντας της ελληνική Πολιτεία για την έλλειψη του απαραίτητου νομοθετικού πλαισίου. Την απόφαση είχε στηρίξει το Τμήμα σε συγκριτική επισκόπηση της νομοθεσίας, η οποία έδειξε ότι 29 κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης έχουν θεσμοθετήσει τη διαδικασία συμμετοχής των εκτός εδαφικής επικράτειας κατοίκων τους στις εθνικές εκλογές. Το Δικαστήριο ανέφερε ότι «*το Άρθρο 3 του Πρωτοκόλλου αρ. 1 δεν επιβάλλει μόνο μια υποχρέωση για τα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη να διενεργούν εκλογές υπό όρους που διασφαλίζουν την ελεύθερη έκφραση και γνώμη του λαού, αλλά επίσης κατοχυρώνει το αντίστοιχο ατομικό δικαίωμα του κάθε πολίτη να ψηφίζει*».

Με νεότερη τελικά απόφαση (15.03.2012), το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ) έκρινε ομόφωνα ότι «*η παράλειψη του Έλληνα νομοθέτη να θεσπίσει διαδικασίες συμμετοχής των Ελλήνων κατοίκων εξωτερικού στις εθνικές εκλογές δεν συνιστά παραβίαση του άρθρου 3 του Πρώτου Πρωτοκόλλου της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, το οποίο εγγυάται το δικαίωμα σε ελεύθερες εκλογές*». Η απόφαση εκδόθηκε βάσει προσφυγής δύο Ελλήνων οι οποίοι, όπως και όλοι οι απόδημοι Έλληνες, δεν μπορούν να ασκήσουν το εκλογικό τους δικαίωμα στον τόπο της κατοικίας τους, καθώς δεν υπάρχει το απαραίτητο νομοθετικό πλαίσιο αναφορικά με τον τρόπο ψηφοφορίας (π.χ. επιστολική ψήφος ή εκλογικά τμήματα σε Προξενεία).

Έτσι, με την απόφαση αυτή το δικαστήριο κατέληξε ότι ούτε το σχετικό διεθνές και περιφερειακό δίκαιο, ούτε οι διάφορες πρακτικές των κρατών μελών σχετικά με αυτό το θέμα, απηχούν την αναγκαία ομοιογένεια που θα επέβαλε και στα Κράτη που δεν το προβλέπουν να λαμβάνουν μέτρα για την ενάσκηση του δικαιώματος ψήφου των πολιτών που ζουν εκτός εθνικών συνόρων. Επίσης, το Δικαστήριο έκρινε ότι η διατάραξη της οικονομικής, οικογενειακής και εργασιακής ζωής των προσφευγόντων που προκαλείται επειδή πρέπει να ταξιδεύσουν στην Ελλάδα για να ψηφίσουν δεν είναι τόσο δυσανάλογη, ώστε να παραβιάζεται το σχετικό δικαίωμά τους. Τέλος, το Δικαστήριο τόνισε το μη υποχρεωτικό χαρακτήρα της σχετικής συνταγματικής διάταξης και παρατηρώντας ότι διάφορες προσπάθειες για ψήφιση νομοθεσίας σχετικά με την ενάσκηση του δικαιώματος ψήφου των Ελλήνων που ζουν στο εξωτερικό απέτυχαν να συγκεντρώσουν πολιτική συμφωνία, έκρινε ότι εκφεύγει της αρμοδιότητάς του να υποδείξει στις εθνικές αρχές πότε και πώς θα ενεργοποιήσουν αυτή τη διάταξη.

Σύμφωνα με έγκριτους συνταγματολόγους, η δυνητική διατύπωση του ά. 51§4 εδ. β' του Συντάγματος («Νόμος ...μπορεί...») δεν αναιρεί την αντισυνταγματικότητα της παράλειψης του νομοθέτη, η οποία προσκρούει στη θεμελιώδη αρχή της λαϊκής κυριαρχίας (άρθρο 1 §§2-3) και σε εκείνη της καθολικής ψηφοφορίας (άρθρο 51 § 3), καθώς στερεί από ένα σημαντικό τμήμα του Εκλογικού Σώματος την πρακτική δυνατότητα να ασκεί το δικαίωμα της ψήφου (Δ. Θ. Τσάτσου, Συνταγματικό Δίκαιο, Β', 1993, σ. 177).

Συνεπώς, η τελική απόφαση του δικαστηρίου μπορεί να απαλλάσσει την Ελλάδα από τυχόν διεθνή υποχρέωσή της να ρυθμίσει τη διαδικασία ψηφοφορίας των Ελλήνων του εξωτερικού, όχι όμως και τον Έλληνα νομοθέτη από τη συνταγματική υποχρέωσή του.

Οι απόδημοι που είναι εγγεγραμμένοι στους εκλογικούς καταλόγους θα μπορούσαν να ψηφίζουν. Όσοι δεν είναι, αλλά μπορούν και θέλουν να εγγραφούν, καταθέτουν τα δικαιολογητικά, καταγράφονται και τα Προξενία καταρτίζουν τους επικαιροποιημένους εκλογικούς καταλόγους. Ίσως το μόνο που πρέπει να εξετασθεί σοβαρά, είναι τα χρόνια συνεχούς απουσίας ενός αποδήμου από την Ελλάδα για να μην έχει το δικαίωμα ψήφου. Κάποιες χώρες έχουν όριο 10 ή 20 χρόνια και αυτό είναι θέμα πολιτικής απόφασης της εκάστοτε κυβέρνησης.

Ο τρόπος ψηφοφορίας μπορεί να ορισθεί, με επιστολική ή ηλεκτρονική ψήφο ή εκλογικά τμήματα στα προξενία.

Επειδή στη «δημιουργία,ξανά!» πιστεύουμε ότι υπεύθυνος πολίτης είναι ο ενημερωμένος πολίτης, παραθέτουμε επιπλέον πληροφορίες σχετικά με τη δυνατότητα ψήφου των αποδήμων Ελλήνων και τους τρόπους συμμετοχής στις εθνικές εκλογές.

Το αναθεωρημένο άρθρο 51 παρ. 4 του Συντάγματος προβλέπει τη δυνατότητα στους εκλογείς που βρίσκονται στο εξωτερικό να ασκούν το εκλογικό τους δικαίωμα *"με επιστολική ψήφο ή άλλο πρόσφορο μέσο"*.

Επιστολική ψήφος σημαίνει συμμετοχή τις εθνικές βουλευτικές εκλογές με επιστολή, δηλαδή ο/η ψηφοφόρος τοποθετεί το ψηφοδέλτιο της επιλογής του σε διπλό φάκελο και το αποστέλλει στην κατά τόπους εφορευτική επιτροπή. **Κάθε πρόσφορο μέσο** μπορεί να σημαίνει κάθε άλλο τρόπο όπως στήσιμο κάλπης στα ελληνικά προξενία ή ψήφο μέσω ηλεκτρονικού τρόπου (e-voting,i-voting).

Όλα τα κράτη της ΕΕ έχουν καθιερώσει τη διαδικασία της επιστολικής ψήφου.

Στο Β' γύρο των τελευταίων προεδρικών εκλογών στην Αυστρία ,ποσοστό μεγαλύτερο του 10% των ψηφοφόρων επέλεξε την επιστολική ψήφο. Αυτές οι ψήφοι ήταν περισσότερες από 800.000.

Στις ΗΠΑ θεωρείται αναφαίρετο δικαίωμα των πολιτών της (από το 1997), ακόμα και όταν αυτοί βρίσκονται στο διάστημα (αφορά τους αστροναύτες), να ψηφίζουν στις Προεδρικές Εκλογές με ασφαλές ηλεκτρονικό σύστημα. Επίσης, στις τελευταίες εκλογές ανάδειξης προέδρου στις ΗΠΑ, η επιστολική ψήφος ήταν επιλογή στην πολιτεία του Κολοράντο.

Η επιστολική ή η ηλεκτρονική ψήφος, δίνει τη δυνατότητα συμμετοχής στις εκλογές σε άτομα με ειδικές ανάγκες, ασθενείς, ταξιδευτές, εργαζόμενους ή διαμένοντες σε κάποια άλλη χώρα εκτός Ελλάδας. Όπως γίνεται αντιληπτό, αυτό δεν διευκολύνει μόνο τους Έλληνες που ζουν εκτός Ελλάδας αλλά και τους ανήμπορους να προσέλθουν στην κάλπη την ημέρα των εκλογών, άρα αφορά το σύνολο του εκλογικού σώματος.

Το άρθρο 51 § 4 του Συντάγματος της Ελλάδας ορίζει.: *«Οι βουλευτικές εκλογές διεξάγονται ταυτόχρονα σε όλη την Επικράτεια. Νόμος που ψηφίζεται με την πλειοψηφία των δύο τρίτων του όλου αριθμού των βουλευτών μπορεί να ορίζει τα σχετικά με την άσκηση του εκλογικού δικαιώματος από τους εκλογείς που βρίσκονται έξω από τη Επικράτεια. Ως προς τους εκλογείς αυτούς η αρχή της ταυτόχρονης διενέργειας των εκλογών δεν κωλύει την άσκηση του εκλογικού τους δικαιώματος με επιστολική ψήφο ή άλλο πρόσφορο μέσο, εφόσον η καταμέτρηση και η ανακοίνωση των αποτελεσμάτων διενεργείται όποτε αυτό γίνει και σε ολόκληρη την Επικράτεια».*

Έτσι, γίνεται σαφές ότι το Σύνταγμα της Ελλάδας προβλέπει σαφώς το δικαίωμα των αποδήμων Ελλήνων στις εθνικές εκλογές αλλά εκκρεμεί η νομοθετική ρύθμιση που θα προβλέπει όλα τα σχετικά αλλά μέχρι σήμερα καμία κυβέρνηση δεν τόλμησε να ρυθμίσει το θέμα-αίτημα των αποδήμων Ελλήνων, παραμένονσα δέσμια των όποιων πολιτικών και κομματικών σκοπιμοτήτων.

Επίσης, το Σύνταγμα της χώρας ορίζει τις Αρχές που διέπουν την ψηφοφορία, αυτές είναι:

1. Η αρχή της καθολικής ψηφοφορίας. Σύμφωνα με την αρχή αυτή, από το εκλογικό σώμα αποκλείονται μόνον οι πολίτες εκείνοι που δεν συγκεντρώνουν τις ελάχιστες προϋποθέσεις που θέτει, με αποκλειστικό τρόπο, το Σύνταγμα. Ο κοινός νομοθέτης δεν μπορεί να προβλέψει επί πλέον λόγους στέρησης του δικαιώματος της ψήφου.
2. Η αρχή της ισότητας της ψήφου. Η αρχή αυτή εξειδικεύεται σε δύο επί μέρους αρχές: ότι κάθε πολίτης διαθέτει μόνον μία ψήφο και ότι όλες οι ψήφοι είναι νομικά ισοδύναμες.
3. Η αρχή της άμεσης ψηφοφορίας. Κατά την αρχή αυτή, δεν μεσολαβεί κάποια άλλη βούληση μεταξύ του εκλογέα και του αποτελέσματος της εκλογής. Με άλλα λόγια, δεν είναι δυνατόν οι εκλογείς να εκλέξουν κάποιους "εκλέκτορες" οι οποίοι με τη σειρά τους θα εκλέξουν τους βουλευτές.
4. Η αρχή της μυστικότητας της ψήφου. Με την αρχή αυτή εξασφαλίζεται το ότι η εκλογική βούληση του εκλογέα δεν θα γίνει γνωστή σε τρίτους.
5. Η αρχή της υποχρεωτικής ψηφοφορίας. Σύμφωνα με την αρχή αυτή, η άσκηση του εκλογικού δικαιώματος είναι υποχρεωτική. Πρέπει πάντως να σημειωθεί ότι με τη συνταγματική αναθεώρηση του 2001 καταργήθηκε η πρόβλεψη για νόμο που θα επιβάλλει ποινικές κυρώσεις στον εκλογέα που δεν θα λάβει μέρος στις εκλογές.
6. Η αρχή της ταυτόχρονης διενέργειας των εκλογών σε ολόκληρη την επικράτεια. Με το αναθεωρημένο άρθρο 51 παρ. 4 του Συντάγματος, η αρχή αυτή μπορεί να καμφθεί για εκλογείς που βρίσκονται στο εξωτερικό, αρκεί να τηρείται η αρχή της ταυτόχρονης καταμέτρησης και ανακοίνωσης των αποτελεσμάτων.
7. Η αρχή της αυτοπρόσωπης άσκησης του εκλογικού δικαιώματος ισχύει, πλέον, μόνον για τους εκλογείς που βρίσκονται στην Επικράτεια. Το αναθεωρημένο άρθρο 51 παρ. 4 του Συντάγματος προβλέπει τη δυνατότητα στους εκλογείς που βρίσκονται στο εξωτερικό να ασκούν το εκλογικό τους δικαίωμα "με επιστολική ψήφο ή άλλο πρόσφορο μέσο".

Παρά τα προβλεπόμενα από το Σύνταγμα, καμία νομοθετική ρύθμιση δεν έγινε μέχρι σήμερα για την συμμετοχή "με επιστολική ψήφο ή άλλο πρόσφορο μέσο" των αποδήμων Ελλήνων στις εθνικές εκλογές. Παλαιότερα είχε ανοίξει η συζήτηση στο ελληνικό Κοινοβούλιο για το θέμα αλλά εξαντλήθηκε με ατέρμονες συζητήσεις χωρίς ουσιαστικό αποτέλεσμα, γεγονός που δείχνει την υποκρισία των κυβερνώντων κομμάτων σαράντα χρόνια τώρα!

Η επιστολική ψήφος πρέπει να είναι ισότιμη και ισόνομη όπως στις άλλες ευρωπαϊκές χώρες χωρίς καθυστερήσεις και περιορισμούς και δικαίωμα σε αυτή πρέπει να έχουν οι απόδημοι Έλληνες που είναι εγγεγραμμένοι στους εκλογικούς καταλόγους της χώρας. Το θέμα των ετών απουσίας στο εξωτερικό, για την απόκτηση του δικαιώματος της επιστολικής ή ηλεκτρονικής ψήφου, θα μπορούσε να προβλεφθεί στο σχετικό νόμο, λαμβάνοντας υπ' όψιν τη διεθνή εμπειρία και κυρίως την ευρωπαϊκή.

Θα μπορούσαν οι απόδημοι Έλληνες να επιλέγουν τους δικούς τους αντιπροσώπους από το εξωτερικό στη Βουλή των Ελλήνων (όπως οι απόδημοι Πορτογάλοι επιλέγουν 4 αντιπροσώπους), συμπεριλαμβάνοντας δραστήριες, υπερκομματικές προσωπικότητες αποδήμων ελλήνων. Οι απόδημοι υποψήφιοι θα μπορούσαν να αναφέρονται σε μια ενιαία υπερκομματική λίστα δραστήριων και ενεργών προσωπικοτήτων και να επιλέγονται με σταυρό προτίμησης.

Το νομοθετικό πλαίσιο εφαρμογής της επιστολικής ή ηλεκτρονικής ψήφου δεν πρέπει να διαφέρει από παρόμοιες αποφάσεις άλλων ευρωπαϊκών εταίρων μας.

Η απροθυμία του πολιτικού συστήματος να λύσει το συγκεκριμένο θέμα τα τελευταία χρόνια έχει αποκτήσει άλλη διάσταση, καθώς δεκάδες χιλιάδες Έλληνες έχουν μεταναστεύσει στο εξωτερικό αναζητώντας εργασία. Πολλοί από αυτούς διατηρούν στενούς δεσμούς, έχουν τις οικογένειές τους στην Ελλάδα, διαβάζουν, ενημερώνονται και θα ήθελαν να έχουν λόγο σε όσα συμβαίνουν εδώ.

Εκατομμύρια ομογενείς, που ζουν και εργάζονται εκτός της χώρας μας, είναι συνεπείς στις υποχρεώσεις τους προς το Ελληνικό Κράτος, πληρώνουν τους φόρους τους, αλλά το πολιτικό σύστημα τους αντιμετωπίζει ως πολίτες δεύτερης κατηγορίας και τους θυμάται μόνο ότι πρόκειται να βάλουν βαθιά το χέρι στην τσέπη ή όταν χρειάζεται να «βάλουν πλάτη» για τα κρίσιμα εθνικά μας θέματα. Ο τελευταίος πρόεδρος του Συμβουλίου Αποδήμου Ελληνισμού (ΣΑΕ) και μέλος του Δ.Σ του Ιδρύματος Ωνάση, κ. Στέφανος Ταμβάκης, έχει καταθέσει ολοκληρωμένο σχέδιο, σε όλες ανεξαιρέτως τις ηγεσίες του Υπουργείου Εξωτερικών, για το πώς πρέπει να ψηφίζουν οι ομογενείς. Οι συναντήσεις αμέτρητες, το κλίμα θετικό, οι υποσχέσεις πολλές, αλλά όταν επρόκειτο το ζήτημα της επιστολικής ψήφου, να γίνει νόμος του Ελληνικού Κράτους, η διαδικασία ετίθετο στις καλές δυνάμεις. Άλλωστε, δημοσκοπήσεις για τις προθέσεις και τις πολιτικές «προτιμήσεις» των ομογενών είναι πολύ δύσκολο να γίνουν και άρα αυτοί να καταταγούν σε κάποιο κομματικό «μαντρί». Έτσι μπροστά στο φόβο, το πολιτικό σύστημα έχει αποφασίσει να κρύψει το πρόβλημα «κάτω από το χαλί» και να σφυρίζει αδιάφορα προβάλλοντας διάφορους προβληματισμούς. Ένας προβληματισμός είναι, "Γιατί να τους δώσουμε αυτή τη δυνατότητα αφού δεν ζουν εδώ"; Αυτό που θα πρέπει να γίνει σαφές είναι ότι πρόκειται για την άσκηση του εκλογικού τους δικαιώματος και αφορά στους εγγεγραμμένους επί των εκλογικών καταλόγων, στους οποίους δίδεται η δυνατότητα να ψηφίζουν στον τόπο διαμονής τους. Το ίδιο ακριβώς ισχύει και τους ετεροδημότες εντός Ελλάδος, για τους οποίους στήνονται ειδικές κάλπες στους τόπους διαμονής και ψηφίζουν εκεί όπου είναι εγγεγραμμένοι χωρίς να μεταφέρονται (για λόγους εργασίας, οικονομίας, αδυναμίας μετακίνησης, κτλ). Δεν πρόκειται για εξυπηρέτηση αλλά για τη διασφάλιση του δικαιώματος του εκλέγειν.

Δεύτερος προβληματισμός χωρίζει τους απόδημους σε γενιές: "Ας ψηφίσουν μονάχα αυτοί της 1ης γενιάς, καθότι έχουν περισσότερη σχέση με τον ελληνισμό". Αυτή είναι μία προσέγγιση που σημειολογικά χωρίζει τους Έλληνες του εξωτερικού σε λιγότερο και περισσότερο Έλληνες. Το κράτος θα πρέπει να στέκεται ισότιμα απέναντι στους πολίτες και να διασφαλίζει τα δικαιώματά τους. Η παράλειψη του νομοθέτη να θεσπίσει διαδικασίες συμμετοχής των αποδήμων είναι αντισυνταγματική και "προσκρούει στη θεμελιώδη αρχή της λαϊκής κυριαρχίας (άρθρο 1 §2-3) και σε εκείνη της καθολικής ψηφοφορίας (άρθρο 51 § 3), καθώς στερεί από ένα τμήμα του εκλογικού σώματος την πρακτική δυνατότητα να ασκεί το δικαίωμα της ψήφου (Δ. Θ. Τσάτσου, Συνταγματικό Δίκαιο, Β', 1993, σ. 177)". Ο διαχωρισμός σε λιγότερο και περισσότερο Έλληνες είναι εξίσου επικίνδυνος για τους εντός και εκτός Ελλάδος πολίτες.

Ένας τρίτος και συνάμα εύλογος προβληματισμός είναι "γίνεται να ψηφίζουν από απόσταση;" ή "μπορούν να κρίνουν ποιους θα ψηφίσουν εφόσον λείπουν"; Με τα σημερινά τεχνολογικά μέσα όλα γίνονται. Μπορούν να στηθούν κάλπες σε κτίρια των Ελληνικών Διπλωματικών ή έμμισθων Προξενικών Αρχών, υπάρχει η επιλογή της επιστολικής ψήφου και φυσικά η δυνατότητα της ηλεκτρονικής ψήφου. Το διαδίκτυο απαντά και στο ερώτημα της επαρκούς πληροφόρησης των τεκταινομένων εντός της χώρας.

Στην εποχή που αναπτύσσεται ραγδαία η τεχνολογία δεν ρωτάς "αν γίνεται κάτι" αλλά "πώς γίνεται αυτό".

Δύο τελευταίοι προβληματισμοί που δεν διατυπώνονται από επίσημα χείλη, αλλά είναι υπαρκτά και ίσως τα πιο κρίσιμα. Το ένα έχει συναισθηματική χροιά και αφορά στους πολίτες και το δεύτερο έχει συμφεροντολογική αφετηρία και αφορά στα κόμματα.

Αυτό που λέγεται χαμηλόφωνα και ανεπίσημα από τους πολίτες είναι πως “δεν είναι δυνατόν να αποφασίζουν για το μέλλον μου οι απόντες και μάλιστα αυτοί που έφυγαν στις δύσκολες για τη χώρα στιγμές”. Αυτό θυμίζει, επί Καποδίστρια, την προσπάθεια αποκλεισμού των Φαναριωτών ή Καλαμαράδων (γιατί ήξεραν γραφή και χρησιμοποιούσαν καλαμάρι με μελάνι) από τις εκλογές, με πρωτεργάτες τους προύχοντες και κοτζαμπάσηδες της εποχής, και με την αιτιολογία ότι ήρθαν στην Ελλάδα μετά το αίσιο τέλος του αγώνα για να μας διοικήσουν. Βέβαια, αυτοί οι ίδιοι, πριν από την επανάσταση, ήταν οι καλύτεροι συνεργάτες των Τούρκων επί ελληνικού εδάφους [Βασίλης Ραφαηλίδης - Ιστορία (κωμικοτραγική) νεοελληνικού κράτους 1830-1974].

Έτσι, εκτός της διασφάλισης του νομίμου εκλογικού δικαιώματος των αποδήμων και δευτερευόντως της μη διάκρισης αυτών, καταλαμβάνει χώρο και το εθνικό συμφέρον που επιζητά μία τέτοια δυνατότητα. Η άποψη των αποδήμων για την εθνική πορεία σε μία παγκοσμιοποιημένη κοινωνία βοηθάει στην εναρμόνιση με το διεθνές περιβάλλον, η συμμετοχή διατηρεί την επαφή με την Ελλάδα και το μέλλον αυτής, το ενδιαφέρον παραμένει αμείωτο, η διάθεση για προσφορά και η αντίστοιχη αξιοποίηση ενός εξαιρετικού ανθρώπινου δυναμικού είναι σημαντική, η επανένταξη αυξάνει πιθανότητες και βεβαίως η υπεράσπιση των θέσεων της χώρας γίνεται με πιο συστηματικό και αποδοτικό τρόπο.

Πέραν λοιπόν όσων μείναμε στη χώρα κατ' επιλογή και θέλουμε να δώσουμε τη μάχη για να βγούμε από την κρίση, υπάρχει και η μαζική “διαρροή εγκεφάλων” [brain drain] στο εξωτερικό τα τελευταία 6 έτη, συμπολίτες μας και φίλοι που διατίθενται να συνεισφέρουν μαζί μας τα μέγιστα, από το δικό τους μετερίζι, ώστε να βοηθήσουμε όλοι μαζί την Ελλάδα να ανακάμψει.

Πρωτοβουλίες ελλήνων του εξωτερικού - “Δεν μπορώ να ψηφίσω”

Στις εκλογές του 2012 η ομάδα της διαδικτυακής πλατφόρμας που ασχολείται με ζητήματα της ελληνικής διασποράς, New Diaspora, έστησε τη διαδικτυακή καμπάνια “I Cannot Vote” (Δεν Μπορώ να Ψηφίσω). “Μαζί με κάποιους φίλους στην Ολλανδία είχαμε στήσει αυτή την καμπάνια ενημέρωσης και διαμαρτυρίας για να πιέσουμε ώστε να ψηφιστεί ο εφαρμοστικός νόμος που θα επιτρέπει στους εκπατρισθέντες Έλληνες να ασκήσουν τα εκλογικά τους δικαιώματα από το εξωτερικό. Το βιντεάκι που είχαμε φτιάξει τότε έγινε viral, και -δυστυχώς- παραμένει ακόμα επίκαιρο.”, γράφουν οι εμπνευστές στην ιστοσελίδα τους, προσθέτοντας στον τίτλο του άρθρου μία μόνο λέξη. “Ακόμη δεν μπορώ να ψηφίσω”...

Παραδείγματα άλλων χωρών

Το μάθημα της Ρουμανίας

Οι τελευταίες προεδρικές εκλογές στη Ρουμανία, αποδείχθηκαν εξόχως διδακτικές αναφορικά με το ρόλο της διασποράς σε μία εθνική εκλογική αναμέτρηση. Η διαδικασία χαρακτηρίστηκε από μία ιστορική ανατροπή στο δεύτερο γύρο που ανέδειξε νικητή τον 55χρονο επικεφαλής του Εθνικού Φιλελεύθερου Κινήματος, Κλάους Βέρνερ Γιοχάνις. Στον πρώτο γύρο ο νυν κεντροαριστερός πρωθυπουργός, Βίκτορ Πόντα είχε επικρατήσει με 40% έναντι 30,37% του αντιπάλου του, όμως τη συγκεκριμένη Κυριακή καθώς και οι ημέρες που την ακολούθησαν σημαδεύτηκαν από μαζικές διαμαρτυρίες σε πολλές ρουμανικές πόλεις. Αφορμή αποτέλεσε η μεταχείριση πολλών Ρουμάνων του εξωτερικού που δεν μπόρεσαν να ψηφίσουν, επειδή η αναμονή ήταν πολύωρη εξαιτίας του περιορισμένου αριθμού εκλογικών κέντρων. Η ταλαιπωρία των Ρουμάνων υπηκόων στο Παρίσι, το Λονδίνο, τη Βιέννη κ.α. αφύπνισε τους συμπολίτες τους στο Βουκουρέστι και σε άλλες πόλεις της ρουμανικής επικράτειας, πυροδοτώντας την αποκαλούμενη και “επανάσταση της οδοντόβουρτσας”, αφού πολλοί έσπευσαν από τα χαράματα κρατώντας συμβολικά τις οδοντόβουρτσές τους στα εκλογικά κέντρα, και εν τέλει άλλαξε τη μοίρα των εκλογών. Μία εβδομάδα αργότερα, στις 16 Νοεμβρίου, η συμμετοχή αυξήθηκε κατακόρυφα και οι περίπου 4 εκατομμύρια εκλογείς του εξωτερικού έγειραν την πλάστιγγα υπέρ του Γιοχάνις με 54,5% έναντι 45,5% του Πόντα.

Τελευταίες προεδρικές εκλογές στις ΗΠΑ

Η ψηφοφορία στο Κολοράντο πραγματοποιήθηκε σχεδόν συνολικά φέτος, μέσω της επιστολικής ψήφου, για πρώτη χρονιά στην ιστορία των αμερικανικών προεκλογικών αναμετρήσεων. Η επιστολική ψήφος στο Κολοράντο, έδωσε προβάδισμα στους Ρεπουμπλικάνους, όπως μετέδωσε το CNN. Οι εγγεγραμμένοι Ρεπουμπλικάνοι ξεπέρασαν αριθμητικά τους Δημοκρατικούς, αναφορικά με τον αριθμό των ψηφοφόρων που άσκησαν το εκλογικό τους δικαίωμα, στο Κολοράντο.

Τα ψηφοδέλτια άρχισαν να αποστέλλονται στους εγγεγραμμένους ψηφοφόρους αρκετό διάστημα πριν και η ψηφοφορία έγινε με δύο τρόπους. Είτε με την αποστολή επιστολής, είτε με την κατάθεση της επιστολικής ψήφου σε ένα εκλογικό κέντρο. Με τους τρόπους αυτούς ψήφισαν 652.380 Ρεπουμπλικάνοι και 645.020 Δημοκρατικοί, σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία των αρμόδιων αρχών στο Κολοράντο.

Τι ισχύει στις υπόλοιπες χώρες της Ε.Ε.;

Πέρα από τη Ρουμανία η συντριπτική πλειονότητα των κρατών-μελών της Ε.Ε. έχουν διαμορφώσει τις απαραίτητες διαδικασίες για να επιτρέψουν στους πολίτες τους που διαμένουν στο εξωτερικό να λαμβάνουν μέρος στις εκάστοτε εθνικές ή τοπικές εκλογές. Στον κόμβο της Ένωσης μπορεί να βρει κανείς επιγραμματικά τι ισχύει σε κάθε χώρα από αυτές που έχουν φροντίσει να ενημερώσουν τη συγκεκριμένη σελίδα. Η Ελλάδα δεν είναι μία από αυτές!

Στην Κύπρο μπορεί κανείς να ψηφίσει στις εκλογές από το εξωτερικό, αρκεί να δηλώσει ότι ενδιαφέρεται να ασκήσει το δικαίωμά του στα κατά τόπους προξενεία και πρεσβείες.

Στη Γερμανία το μόνο που απαιτείται είναι η επανεγγραφή στους καταλόγους του δήμου όπου έμενε κανείς προτού μεταναστεύσει.

Στην Ισπανία επίσης προβλέπονται ειδικές διαδικασίες για τους κατοίκους εξωτερικού και μάλιστα γίνεται διαχωρισμός ανάμεσα στους μόνιμους και τους μη μόνιμους, π.χ. φοιτητές.

Στην Ιταλία, αρκεί η εγγραφή στους καταλόγους Ιταλών υπηκόων που διαμένουν στο εξωτερικό.

Στο Βέλγιο, μετά την εγγραφή στην πρεσβεία ή το προξενείο, μπορεί κανείς να ψηφίσει είτε στις κάλπες που στήνονται εκεί είτε μέσω επιστολικής ψήφου.

Στη Φινλανδία η εκλογική διαδικασία διεξάγεται στα προξενεία και τις πρεσβείες.

Στο Λουξεμβούργο πρέπει κανείς να ζητήσει εγγράφως να ψηφίσει στις εκλογές ως κάτοικος εξωτερικού.

Στη Γαλλία, όχι απλά ψηφίζει κανείς, αλλά μπορεί να επιλέξει μεταξύ κάλπης στην πρεσβεία ή το προξενείο, επιστολικής ψήφου ή ηλεκτρονικής ψηφοφορίας (κάτι που δεν ισχύει στις προεδρικές εκλογές). Οι Γάλλοι του εξωτερικού έχουν δικαίωμα να εκφράσουν την άποψή τους ακόμη και σε δημοψήφισμα, ενώ αποκλείονται από τις δημοτικές και τις περιφερειακές εκλογές.

Τον δρόμο της Ελλάδας ακολουθεί η Ιρλανδία που δεν επιτρέπει στους κατοίκους εξωτερικού να ψηφίσουν, εξαιρώντας μόνο ειδικές κατηγορίες πληθυσμού, όπως μέλη ενόπλων δυνάμεων, που υποχρεωτικά απουσιάζουν την ημέρα των εκλογών. Γι' αυτούς προβλέπεται επιστολική ψήφος.

Τεχνικά προβλήματα

Μια απλή φαινομενικά λύση θα ήταν η αυτοπρόσωπη ψήφος των Ελλήνων πολιτών στα κατά τόπους προξενεία, όπως γίνεται στις ευρωεκλογές -για τους Έλληνες που διαμένουν σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ωστόσο, στις εθνικές εκλογές υπάρχει μια θεμελιώδης διαφορά σε σχέση με τις ευρωεκλογές: δεν γίνονται σε ενιαία εκλογική περιφέρεια αλλά σε 54 επιμέρους εκλογικές περιφέρειες. Αυτό σημαίνει ότι το κάθε προξενείο πρέπει να εφοδιαστεί με ψηφοδέλτια όλων των περιφερειών και όλων των κομμάτων, πράγμα που βάζει ένα σοβαρό τεχνικό πρόβλημα. Υπάρχει όμως κι ένα άλλο μειονέκτημα, που δεν φαίνεται σε πρώτη ματιά, και έχει να κάνει με τη μυστικότητα της ψήφου. Σε ένα εκλογικό τμήμα π.χ. στο προξενείο Στουτγάρδης, θα είναι ελάχιστοι ή και ένας μόνο όσοι θα ψηφίζουν στις μικρές εκλογικές περιφέρειες -δηλαδή, ας πούμε, μόνο ένας θα ψηφίζει στην περιφέρεια Ζακύνθου. Αυτό σημαίνει ότι η ψήφος του συγκεκριμένου πολίτη είναι ουσιαστικά φανερή.

Μια άλλη λύση θα ήταν η επιστολική ψήφος, όπως την εφαρμόζουν αρκετές άλλες χώρες. Ωστόσο, αν η επιστολική ψήφος στέλνεται με το ταχυδρομείο δεν διασφαλίζεται το αυτοπρόσωπο της ψηφοφορίας, αφού δεν ξέρουμε αν ψηφίζει ο εκλογέας ή κάποιος συγγενικό του πρόσωπο ή ένας κομματάρχης που αγόρασε την ψήφο του. Γενικά, δεν υπάρχει κανένα σύστημα που να διασφαλίζει αδιάβλητη ψηφοφορία αν δεν περιλαμβάνει την αυτοπρόσωπη επίσκεψη του εκλογέα σε εκλογικό τμήμα.

Υπάρχουν και χώρες της ΕΕ που δεν έχουν λύσει αυτό το πρόβλημα ή το αντιμετωπίζουν με ειδικό τρόπο. Πέντε κράτη μέλη (Ηνωμένο Βασίλειο, Δανία, Μάλτα, Ιρλανδία, Κύπρος) έχουν θεσπίσει διατάξεις που περιορίζουν το δικαίωμα ψήφου των πολιτών τους που ζουν στο εξωτερικό και για ορισμένες κατηγορίες (ανάλογα με τα χρόνια απουσίας) το στερούν εντελώς -και μάλιστα στη Δανία η σχετική διάταξη περιλαμβάνεται στο Σύνταγμα της χώρας. Στην Κύπρο, ο πολίτης χάνει το δικαίωμα ψήφου αν δεν έχει ζήσει στη χώρα το εξάμηνο πριν από τις εκλογές. Μ' άλλα λόγια, ο Κύπριος ή ο Δανός ή ο Βρετανός που ζουν π.χ. στην Ελλάδα ενδέχεται να μη μπορούν να ψηφίσουν στις εθνικές και στις περιφερειακές εκλογές της χώρας τους ακόμα κι αν πάρουν το αεροπλάνο και μεταβούν στη χώρα τους.

Σε άλλες χώρες, οι απόδημοι ψηφίζουν μεν, αλλά όχι στις εκλογικές περιφέρειες όπου ψηφίζουν όταν διέμεναν στη χώρα. Στις τελευταίες βουλευτικές εκλογές, οι Γάλλοι κάτοικοι εξωτερικού εξέλεξαν 11 βουλευτές αποδήμων: ένας βουλευτής για τους Γάλλους της Ελβετίας και του Λιχτενστάιν, ένας για τους Γάλλους της Μπενελούξ, ένας για τη Βόρεια Ευρώπη, ένας για την Ιβηρική χερσόνησο, ένας για τη Βόρεια Αμερική κτλ. Άλλες χώρες, κυρίως μικρότερες, έχουν επιστολική ψήφο -ίσως να μην ενδιαφέρονται τόσο για το αυτοπρόσωπο της ψήφου, ίσως να έχουν εμπιστοσύνη στους πολίτες τους.

Μια λύση που θα μπορούσε να παρακάμψει το πρόβλημα της εμπιστευτικότητας, θα ήταν να ειδοποιείται ο ψηφοφόρος με επιστολή (με την οποία θα παραλαμβάνει τα ψηφοδέλτια της εκλογικής του περιφέρειας) και να μεταβαίνει στο προξενείο για να ψηφίσει -αλλά η καταμέτρηση να γίνεται συγκεντρωτικά. Υπάρχει βέβαια και η ηλεκτρονική ψήφος είτε στο προξενείο μέσω ειδικών τερματικών, που όμως έχει υψηλό κόστος, ή μέσω υπολογιστών ή έξυπνων κινητών με χρήση ειδικής ηλεκτρονικής πλατφόρμας.

Ανεξάρτητα του τρόπου ψηφοφορίας των αποδήμων Ελλήνων, επιστολική ή ηλεκτρονική ψήφος, είναι υποχρέωση της ελληνικής Πολιτείας η άμεση επίλυση του προβλήματος συμμετοχής αυτών στις εθνικές εκλογές. Υποχρέωση που προκύπτει από τα προβλεπόμενα στο Σύνταγμα και το πολυετές πάγιο αίτημα του ελληνισμού που ζει και εργάζεται εκτός της χώρας.

Για περισσότερη ενημέρωση επί του θέματος [δείτε τις θέσεις της «Δημιουργίας, Ξανά!»](#)
